

ZBORNİK

ZBRANIH POVZETKOV
VSEBIN PROJEKTA

ZGODNJE NARAVOSLOVJE
TEMELJ ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Ekošola – september 2014

ZBORNİK

ZBRANIH POVZETKOV
VSEBIN PROJEKTA

ZGODNJE NARAVOSLOVJE
TEMELJ ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Ekošola – september 2014

ZBORNİK zbranih povzetkov vsebin projekta

Zgodnje naravoslovje za trajnostni razvoj

Gradivo je dostopno v pdf formatu na <http://ekosola.si/gradiva/>

Izdajatelj: Društvo DOVES - FEE Slovenia, Portorož

Uredila: Dane Katalinič in Dunja Dolinšek

Oblikovanje: Gregor Jerič

September 2014

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.2.091.313:5(082)(0.034.2)

ZBORNİK zbranih povzetkov vsebin projekta Zgodnje naravoslovje, temelj za trajnostni razvoj [Elektronski vir] / [uredila Dane Katalinič in Dunja Dolinšek]. - El. knjiga. - Portorož : Društvo DOVES FEE Slovenia, 2014

ISBN 978-961-93359-7-0 (pdf)

277100288

KAZALO

UVOD	7
Petra Cigan, Renata Žerdin MED KOT HRANILO IN SLADILO - TRADICIONALNI SLOVENSKI ZAJTRK	9
Vesna Fatur, Renata Klarič, Ivanka Hočevar Istenič ZELIŠČNI VRT SKOZI ZELIŠČARSKI VRTNARSKI DNEVNIK	11
Katja Kovačič, Irena Kamenšek JABLANE NAŠIH DEDKOV IN BABIC	14
mag. Tija Cvelbar RAZISKOVANJE TELESA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU	16
Ariadna Agnič, Renata Babšek, Radojka Udovič VRTEC V GOZDU IN NJEGOVE ŠKRIVNOSTI	19
Sonja Flere LUŽA PRI NAJMLAJŠIH	23
Sonja Flere NAŠA HRUŠKA SKOZI LETNE ČASE	27
Lidija Kopasić MOJE DREVO - DREVO SKOZI OČI OTROKA	30
Helena Virant, Romana Pestotnik ZAJTRK TREH OKUSOV (TRADICIONALNI SLOVENSKI ZAJTRK)	33

UVOD

V ekovrtcih se posebna pozornost namenja naravoslovnim vsebinam, in to skozi naravoslovne tematske sklope, znotraj katerih otroci raziskujejo in se soočajo z različnimi problemskimi situacijami. Pri tem se vzgojitelji seznanjajo, kako otroci razmišljajo o problemih in jih pri tem spodbujajo, da pridejo do novih spoznanj oziroma znanj, katera koristijo kot usmeritve za nadaljnje delo – aktivnosti, katere preverjajo in poglobljajo ter pridobivajo nova znanja z raziskovanjem problemskih situacij. Pri tem je pomembno izpostaviti dokumentiranje. Otroci svoja zapažanja in rezultate beležijo z risbo, z risbo na plakatih, fotografijo, izdelujejo

individualne ali skupinske albume. To je dokumentacija otrok, v katero imajo vpogled v svoje pridobljeno znanje – rezultate. Projektni pristop zgodnjega naravoslovja temelji na celovitem razvoju otroka.

Vsebine zgodnjega naravoslovja prispevajo k razvijanju otrokove emocionalne navezanosti in ljubezni do narave, ker je to predpogoj, da bi mogli razviti odgovornost in potrebo po ohranjanju narave in s tem otrokov odnos do narave.

Avtor in vodja projekta:
Dane Katalinič

MED KOT HRANILO IN SLADILO - TRADICIONALNI SLOVENSKEI ZAJTRK

Povzetek

V oddelku 5–6 let smo mesec november posvetili slovenski hrani oz. tradicionalnemu slovenskemu zajtrku. Namen projekta je v prvi vrsti spodbujanje lokalne samooskrbe s hrano, ki je kakovostna in iz lokalnega okolja. 15. 11. 2013 smo imeli tradicionalni slovenski zajtrk, sestavljen iz masla, mleka, kruha, jabolka in medu.

Ključne besede: Tradicionalni slovenski zajtrk, predšolski otroci, narava

Abstract

In Section 5-6 years we have dedicate the month of November to Slovenian food and to traditional Slovenian breakfast. The project aims primarily to promote local self-sufficiency in food which is quality and comes from the local environment. On the 15th of November 2013 we had a traditional Slovenian breakfast, consisting of butter, milk, bread, apples and honey.

Keywords: Traditional Slovenian breakfast, preschoolers, nature.

UVOD

Vrtec Črenšovci že vrsto let posveča pozornost zdravemu načinu življenja, kamor spada tudi zdrava lokalno pridelana hrana. Naši jedilniki so vsaj enkrat mesečno obogateni z ekološko hrano.

V šolskem letu 2013/14 so otroci oddelka 5–6 let spoznavali pomen čebel in medu, vzporedno pa tudi lokalno prehrano in lokalne pridelovalce hrane. Carperjeva (2000) pravi, da je v raziskavah dokazano, da lahko hrana utrjuje zdravje in moč, lahko odrešilno deluje na manjše težave ter varuje pred boleznimi, ki so uničujočega pomena. Hkrati pa lahko hrana povzroča bolezni in slabo počutje.

Med obravnavo tematskega sklopa smo spoznavali, da je hrana lokalnega izvora veliko bolj zdrava in kakovostna.

METODE

Pri delu so bile uporabljene metode pogovora, poslušanja, igre, razlage, praktičnega dela in demonstracije.

DISKUSIJA

Za kaj vse uporabljamo med?

- Za mazanje kruha.
- Med lahko damo v mleko.
- Za mazanje palačink.
- Za medenjake.
- Da nas ne bi bolelo grlo.

- Čebele ga naredijo, čebelar ga iztisne.
- Damo ga lahko v čaj, vendar se v vročem raztopi.

Tako smo si ogledali kmetijo Kolenko, ki se ukvarja s pridelavo krompirja in čebule (dobavitelji našega zavoda) in kmetijo Litrop (pridelava mleka). Presenečeni smo bili, koliko vsega imamo v okolici vrtca, še posebej so nas pritegnili delovni stroji, ki kmetu omogočajo lažje opravljanje dela. Ugotovili smo, da je transport hrane iz bližnje okolice okolju prijazen, hrana pa veliko bolj zdrava.

Da bi se поблиže spoznali z delom čebelarja, smo se odpravili do bližnjega čebelnjaka. Čebelar nam je razložil postopek pridelave medu in pomen čebel za okolje. Na koncu smo se posladkali z medom, ki smo ga namazali na sveže pečene žemljice. Topel čaj, sladkan z medom, nas je pogrel, tako je bila pot do vrtca lažja. V vrtcu smo si ogledali film ČZS.

Izvedli smo poskuse z medom, kjer so otroci spoznavali lastnosti medu in ga med seboj primerjali (gostota, barva); spoznavali so kako se meša z mrzlo in toplo vodo ter kako se pri tem spreminjajo lastnosti.

DELO V SKUPINAH:

1. SKUPINA:

- Mešanje medu z mrzlo vodo
- Mešanje medu s toplo vodo
 - Otroci zapišejo domneve in rezultate v obliki Carlovega diagarama (se raztopi, se ne raztopi).

2. SKUPINA:

- Gostota medu s kapalko
- Gostota vode s kapalko

3. SKUPINA:

- Drsenje medu po krožniku
- Drsenje vode po krožniku

4. SKUPINA:

- Poizkušanje hrane: sladko (med, sladkor), kisló (limona), slano (sol), grenko

5. SKUPINA

- Lepljivost medu
- Lepljivost vode
- Preizkušanje v ustih, z rokami

6. SKUPINA

- Opazovanje medu od svetlega do temnega
- Razvrščanje medu

Največjo zabavo je otrokom predstavljalo preizkušanje lepljivosti medu, najmanj navdušenja pa so pokazali pri razvrščanju medu.

Otroci so prinašali zapise, kakšen zajtrk so imeli njihovi starši in stari starši. Tako smo spoznali, da se zajtrk nekoč ni bistveno razlikoval od današnjega, le da so ga imeli bolj redno kot danes. Da bi otroke spodbudili k rednemu zajtrkovanju, smo teden dni beležili zajtrkovanje otrok. Kar nekaj otrok je pričelo zajtrkovati tudi na račun našega projekta.

Izdelali smo si piramido zdrave prehrane in diagram ZDRAVO/ NEZDRAVO.

Pri počitku smo brali zgodbe, ki so se vsebinsko navezovalé na našo temo (Mojca Pokrajculja, Debela repa, Pekarna Mišmaš, Ajdovo zrno ...).

V trgovini nam je trgovec predstavil od kod vse dobivajo sadje in zelenjavo. Tako smo spoznali, da lahko nekatere vrste hrane pripotujejo iz daljnih dežel. V naslednjih dneh po obisku so kar spontano povedali, da doma starše sprašujejo, od kod je prišla določena hrana.

Ob koncu projekta smo peli slovenske pesmi in plesali ob tradicionalni slovenski glasbi.

CILJI, KI SMO JIM SLEDILI:

- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave;
- Seznanjanje z varnim in zdravim načinom življenja;
- Otroci spoznavajo, da vsi, odrasli in otroci pripadajo družbi in so pomembni;
- Otroci spoznavajo bližnje družbeno okolje, poklic (kmetovalec, trgovec, mlinar), delovno okolje;
- Otroci oblikujejo dobre, a ne toge prehranjevalne navade ter razvijajo družabnost, povezano s prehranjevanjem;
- Otroci spoznavajo, da jim uživanje različne zdrave hrane, telesne vaje in počitek pomagajo ohraniti zdravje;
- Otroci spoznavajo različno prehrano in pridobivajo navade zdravega in raznolikega prehranjevanja;
- Otroci pridobivajo izkušnje, kako sami in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispevajo k varovanju in ohranjanju okolja;
- Otroci spoznavajo, da jim uživanje medu pomaga ohraniti zdravje;
- Otroci spoznavajo pomen uživanja slovenske-ekološke hrane (Kurikulum, 1999).

ZAKLJUČEK

Pokorn (2004) pravi, da je zdravo prehranjevanje uravnoteženo, varno, funkcionalno ter biološko in gastronomsko sprejemljivo. Dodaten dejavnik so človekove prehranske navade in razvade, da mora biti prehrana biološko in gastronomsko sprejemljiva.

In zakaj jesti (zajtrk) in domačo hrano?

- Imamo energijo in nismo lačni.
- Domača hrana, iz domačega vrta je boljša.
- Domača zelenjava je bolj zdrava in tudi med domačih čebel.
- Zelenjavo škropijo, da ostane dalj časa sveža, da bolj raste. Potem jo ljudje kupijo, »oni« pa hočejo denar.

Literatura

1. Beaumont, E. (2009). Kako živijo čebele. Ljubljana: Oka.
2. Carper, J. (2000). Hrana – čudežno zdravilo. Ljubljana: Arkadija.
3. Koroška pripovedka. (2005). Mojca Pokrajculja. Ljubljana: Prešernova družba, d.d.
4. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
5. Pokorn, D. (2004). prehrana v različnih življenjskih obdobjih. Ljubljana: Marbona.

ZELIŠČNI VRT SKOZI ZELIŠČARSKI VRTNARSKI DNEVNIK

Povzetek

V današnjem času živila kupujemo v trgovini in otroci večinoma ne poznajo poti, kako živila tja pridejo. V vsakdanjem življenju se vse pogosteje srečujemo z zelišči, ki so najstarejše vrtno rastline. Zelišča dan za dnem uporabljamo v kuhinji, za zdravje in lepoto ter za tegobe, ki nas spremljajo od ranega otroštva do starosti.

Naravo zaznavamo z vsemi čutili in nas vedno znova vabi in preseneča, zato moramo ta dar izkoristiti, kajti narava skriva največje modrosti, nas uči in je naš najboljši zdravnik.

Ključne besede: zelišča, gojenje in skrb za zelišča, opazovanje, raziskovanje, nabiranje in sušenje rastlin, okušanje – pripravki, skrb za zdravje

Abstract

Nowadays we buy our food at the grocery store and our kids are mostly unfamiliar with the way the food gets to the stores. In our everyday lives we use herbs more and more since they are the oldest garden plants. We use the herbs day by day in the kitchen, for health and beauty as well as to help with health problems that accompany us from early childhood to old age.

We perceive nature with all our senses since it invites and surprises us over and over again, so we should take advantage of that gift, because nature hides great wisdom and is without a doubt our best doctor.

Keywords: herbs, growing and caring for herbs, observation, research, harvesting and drying plants, tasting – preparations, health care

UVOD

Izhodišče spoznavanja žive narave je opazovanje in doživljanje svet rastlin – zelišč.

Okolje je spodbujevalni dejavnik, vsakodnevni stik z naravo pa razvija hkrati vztrajnost, potrpežljivost, odgovornost in skrb za rastline, pa tudi zadovoljstvo ob skupnem pridelku, ki je vsem v veselje. Že filozof Fröbel je spoznal, da otroci v vrtcu potrebujejo primerno spodbudo za delo in nove izkušnje preko neposredne dejavnosti. V preteklosti so ljudje uporabljali zelišča predvsem kot zdravilne rastline, v današnjem času pa življenje otrok postaja po našem mnenju vedno bolj odtujeno naravi, zato si želimo, da bi otrok in narava zopet postala prijatelja. Otrok naj doživlja naravo z vsemi svojimi čutili, saj mu bo le tako prirasla k srcu. Naš vrtniček je prostor, kjer se dogaja nepričakovano – nova rastlina, ki pokuka iz zemlje, novi cvetovi, neprestane spremembe,...

Strokovni delavci in starši naj bi stremeli k skupnemu cilju: pomagati otroku in ga usmerjati pri odkrivanju narave, da jo bo vzljubil in do nje negoval odgovornost.

CILJI

- pridobivanje temeljnega naravoslovnega znanja in spoznavanje zelišč,
- spodbujanje otrokovega aktivnega pristopa k reševanju problemov,
- razvijanje sposobnosti opazovanja ter razvijanje in uporaba vseh čutov v spoznavnem procesu (tip, vonj, okus),
- spoznavanje zdravega načina življenja, osvajanje zdrave navade in pri tem kaj naučiti odrasle doma,
- skrb za zeliščno gredico v vrtcu,
- oblikovanje pozitivnega odnosa do okolja.

METODE:

pogovora, raziskovanja, predvidevanja, opazovanja, demonstracije, klasificiranja, lastne aktivnosti, igre, raziskovanja

DISKUSIJA:

Vrtec je vpet v naravno okolje, kjer skušamo otrokom ustvariti pogoje in kontekst aktivnih oblik raziskovanja, odkrivanja, spoznavanja, lastne dejavnosti, in učenja.

Spoznavanje naravnega in družbenega okolja, aktivno so-bivanje, neposredno doživljanje v katerem poteka proces učenja na različnih področjih otrokovega življenja.

Namen našega dela je bilo doživljanje in spoznavanje narave, spoznavanje in izvajanje postopkov sajenja in sejanja ter pridobivanje veščin preprostega vrtnarjenja. Zelišča se od drugih rastlin razlikujejo po tem, da imajo zdravilne učinke in izboljšujejo okus jedem. Krepijo in utrjujejo imunski sistem našega organizma in tako preprečujejo razne bolezni. V vrtcu smo skupaj z otroki spoznavali zdravilne rastline in zelišča. Omejile smo se na tiste, ki rastejo v naši bližini.

Otroci so se ob urejanju vrta in skrbi zanj navajali na odgovoren odnos do žive narave, na pozorno opazovanje in si pridobivali delovne navade. Z realizacijo projekta smo potešili željo po igri z zemljo in vsakodnevni skrbi z zalivanjem, ...

Na naš vrtiček smo zelo ponosni in ga radi pokažemo svojim prijateljem in staršem.

ZELIŠČA SMO POSEJALI V LONČKE:

različna zelišča: baziliko, origano, timijan, peteršilj, meto, meliso, šetraj, drobnjak, luštrek, vrtno krešo ...

PRIPRAVA GREDE ZA ZELIŠČA:

S pomočjo strokovnih delavcev, marljivega hišnika Cveta in Dušana, staršev in otrok smo pripravili gredice. Ena izmed njih je namenjena zeliščem.

Zelišča smo posadili po načrtu, jih spoznavali, se o njih pogovarjali, na spletnih straneh in v knjigah iskali informacije o njih ter izpolnjevali zeliščni dnevnik. Opazili smo, da se je katera od rastlin posušila. Pogovarjali smo se in tako spoznavali hkrati naravni krogotok v naravi. Vse to bogato dogajanje se je odvijalo v našem neposrednem vsakdanjem okolju. Skozi naše delo smo začeli pozorneje spremljati rastline, ki nas razveseljujejo na vrtu in okenskih policah.

PRESADITEV ZELIŠČ IZ LONČKOV V GREDO:

Pri saditvi zelišč so otroci spoznavali delovno vrtno orodje in kaj vse potrebuje rastlina za svoj razvoj in rast.

Pridobivali so veščine preprostega vrtnarjenja. Nekaj otrok vsakodnevno spremlja delo v vrtičku.

SKRB ZA RASTLINE IN OPAZOVANJE SPREMEMB:

delo v vrtu, vsakodnevno zalivanje, opazovanje, odstranjevanje plevela in nepovabljenih gostov...

PRIPRAVA NAMAZA Z ZELIŠČI

Drobnjak smo uporabili pri pripravi namaza in skupno pogostitev.

PRIPRAVA ZELIŠČNEGA ČAJA

V vrelo vodo smo dali posušene zdravilne rastline (cvetove, liste). Posodo z mešanico smo pokrili s pokrovko in pustili stati nekaj minut. Pri tem so se iz rastlin izločile snovi, ki so topne v vodi. Ohlajeno tekočino smo precedili, sladkali z medom ter dodali limonin sok. Napitke smo pripravili tudi brez kuhanja. Zdravilne rastline smo popoldne namočili v mrzlo vodo, jih zjutraj odstranili in napitek je bil pripravljen za osvežitev v poletnih dneh.

SKLEP

Naše delo je v tem letu obrodilo prve sadove. Otroci so preko lastnih izkušenj spoznavali razvoj rastlin. Pomagali so skrbeti zanje v igralnici ter na vrtni gredici. V veselje nam je, da je aktivno učenje z neposredno izkušnjo uspešna metoda pridobivanja znanja o izvoru in pridobivanju znanja o zeliščih. Ob vrtnarjenju so otroci medsebojno sodelovali ter razvijali socialne odnose. Poseben odnos se je ustvaril tudi do drugih prebivalcev vrta (deževniki, polži, ...).

Zelišča smo pobrali, oblikovali šopke in jih posušili v senči igralnice, kjer je tudi prijetno dišalo. Narava nam ponuja toliko zdravilnih zelišč, da bi mnogo zamudili, če tega ne bi poznali in uporabljali. Vse to delo, ki ga opravljamo skupaj z otroki in z našim vzgledom, je odlična podlaga za otrokove delovne navade in izkušnje za vse življenje. Z otroki bomo v prihodnosti nabirali zelišča, še bomo skrbeli za zeliščni vrtiček. Vsako zelišče v našem vrtu bomo shranili v herbarij. Dogovorili smo se, da bomo projekt nadaljevali tudi v naslednjem šolskem letu. Naj bo vsak dan v letu polno drobnih malih radosti, ki našim otrokom omogočajo zdravo in veselo otroštvo.

V razmislek pa še misel o zeliščih iz Kremanske prerokbe:

»Čas bo prišel, ko bodo ljudje umirali od najhujših bolezni. Povsod si bodo iskali zdravila in niti opazili ne bodo, da po zdravilih hodijo«.

Literatura:

1. Polonca Kovač, Ančka Gošnik Godec (DZS, 2002), ZELIŠČA MALE ČAROVNICE.
2. Katalinič, Tratnjek, Anželj (Zavod RS za šolstvo in šport), SEJEMO, SADIMO IN RAZISKUJEMO ŽE V VRTCU.
3. Ašič Smon (Mohorjeva družba, Celje 1984), POMOČ IZ DOMAČE LEKARNE.
4. Dane Katalinič (2013), ZELIŠČARSKI VRTNARSKI DNEVNIK.
5. Katalinič, D. (1992). Od semena do rastlin. Zavod RS za šolstvo in šport. Ljubljana
6. Maurice Messegue (Cankarjeva založba, 1972), NARAVA IMA VSELEJ PRAV.
7. ZELENJAVA IN ZELIŠČA (MK Ljubljana 1987).
8. Renata Uzman (Založba Kozmos), ZELIŠČNE VILE Z EKOLOŠKEGA VRTA.
9. KURIKULUM ZA VRTCE (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1999).

JABLANE NAŠIH DEDKOV IN BABIC

Povzetek

Vrtec Makole stoji na podeželju, obdan z prostranimi gozdovi in travniki, skozi katere vije svojo pot reka Dravinja. Na igrišču našega vrtca stoji visoka in zelo stara jabolana, tako, da nihče več ne ve njenega imena. Vsako leto zraste na njej polno jabolok, ki jih s pridom pobiramo in jemo. Z otroki smo tako imeli priložnost jabolano opazovati, okusiti njena jabolka ter jih porabiti v različne namene.

Ključne besede: Jabolko, jabolčni sok, jabolčni kis, krhliji.

Abstract

Kindergarten Makole is located in the countryside, surrounded by vast forests and meadows, through which the river Dravinja winds its way. At our kindergarten playground stands tall and very old apple tree that no one knows her name. Each year the apple tree grows a lot of apples that we are delighted to pick and eat. With the children, we also had the opportunity to observe the apple tree, to taste the apples and to use them for different purposes.

Keywords: Apple, apple juice, apple cider vinegar, dried apple slices.

UVOD

Jesen je čas, ko ima kmet na deželi največ dela s spravilom pridelkov in pripravo zemlje na zimski počitek. Ker smo si letos zadali prednostno nalogo, da bomo spoznavali kaj se dogaja v našem ožjem okolju, smo v mesecu oktobru dobera izkoristili možnosti, ki nam jih je ponudila naša stara jabolana na igrišču. Pozanimali smo se za kaj vse so jabolka uporabna, kako se pridelava kis in jabolčni sok, ki ga najdemo v trgovini na policah.

METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabljali različne metode:

- Igre,
- pogovora,
- pripovedovanja,
- poimenovanja,
- opisovanja,
- branja,
- možganske nevihte,
- KWL tabela,
- sodelovalnega učenja,
- razlage,
- od improvizacije k vodenju,
- opazovanja,
- razvrščanja,
- urejanja,
- štetja,
- postavljanja hipotez,
- načrtovanja,
- raziskovanja,
- okušanja,
- praktičnega dela.

DISKUSIJA

V mesecu oktobru so začela z jabolane padati prva jabolka. Spraševali smo se kaj vse lahko naredimo z njimi, da ne bodo žalostno končala pujskom za kosilo.

S pomočjo nevihte možganov in KWL tabele sva vzgojiteljici ugotovili kaj vse otroci vedo o jabolkih in za kaj jih

uporabljajo doma. Tako smo zbrali ideje, kaj vse bi še lahko počeli z jabolki: naredili bi si kis, kompot, pito, torto, čežano, marmelado, jabolčni »štrudelj«.

Najprej smo se v jabolko vživljali in se spraševali le kako se počuti tam visoko na veji, preden pade na tla.

Nato smo se o njem pogovorili, ga opisali, narisali prerez jabolka ob opazovanju in ga poskusili.

Vsak dan smo jabolka pridno pobirali v košare, jih prebiral in umivali.

Nato smo se pogovorili o jabolčnem soku, ki ga imajo otroci tako radi. Vedeli so, da se jabolka zmeljejo. V vrtec smo zato prinesli mlin in stiskalnico. Nekaj otrok je to dvoje že poznalo. Umita jabolka smo dali v mlinček in jih najprej zmleli. Ni bilo lahko. Nato pa zmleto dali v „prešo“, kjer smo jabolka tako stisnili, da je iz njih pritekla sok. Otroci so se čudili, kakšne temne barve je, medtem ko so jabolka tako svetla. Sok smo tudi pili.

Najraje pa imamo jabolčne krlje, zato smo jabolka vsak dan narezali in sušili v sušilnici za sadje in ugotovili, da je to boljše kot čips. Kuharica nam jih je večkrat pripravila za malico: jabolčni kompot, jabolčno čežano, jabolčno pito.

Ker pa je bilo jabolk letos res veliko, smo priredili srečanje s starši, ter jih vključili v kmečka opravila. Najprej smo „skožuhali“ prikolico koruze, nato pa so nam starši pomagali pri stiskanju jabolk za kis. Stisnili smo ga 20 litrov in pridno čakali, da se spremeni v kis. Ko je nastal kis, ga je začela uporabljati tudi kuharica v solatah. Mmmmm, čisto naš kis. Otroci so solato jedli še raje. Nekaj kisa pa smo nalili v posebne stekleničke, jih opremili z napisom in jih decembra prodajali na bazarju. Vse smo razprodali in v mesecu maju porabili zadnje kapljice našega kisa.

ZAKLJUČEK

Skozi projekt so otroci spoznali kako nastane jabolčni sok in kis. Seznanili so se z napačnim početjem človeka, ki s škropljenjem ogroža tako zdravje ljudi kot živali v neposredni bližini. Ugotovili smo, da so stare sorte jablan, kljub temu, da jih nihče ne škropi, dobro obrodile. Spoznali smo, da je za zdravje pomembno neškropljeno jabolko. Predvsem pa se sedaj še bolj kot prej na 100 in 1 način držimo reka: »Eno jabolko na dan, daleč od zdravnika vstran«.

UVOD V ZAČETNO NARAVOSLOVJE

RAZISKOVANJE TELESA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU: MED PREDSTAVO IN DEJSTVOM JE PROSTOR ZA USTVARJALNO DOMIŠLJIJO

Povzetek

Povzetek: Članek opisuje predstavitev tematskega sklopa »MOJE TELO«, s katerim je avtorica s pomočjo sodelavke želela skupni 4- do 6-letnikov približati dejstva o delovanju, zgradbi in »čarobnosti« človeškega telesa, njegovega nastanka, razvoja in delovanja.

Ključne besede: začetno naravoslovje, telo, narava, družba, gibanje.

Abstract

The author of the article presents her practical research of the mysteries of the human body with children aged from 4-6. The author also touches the questions of »when« and »how« to include IKT technologies in pre-school education, and the correlation of scientific experiments and presenting »facts« in pre-school education.

Keywords: initial sciences, human body, nature, society, exercise

UVOD:

V sklopu letnega delovnega načrta skupine sva s sodelavko imeli tudi raziskovanje človeškega telesa, ki sva se ga prvič lotevali v skupini otrok, starih med 4 in 6 let. Ker je šlo za starejše otroke, sva želeli tematski sklop predstaviti čim bolj večplastno, vpeti v raziskovanje vsa tematska področja. Največji izziv, s katerim sva se soočili, je bil, kako otrokom predstaviti dejstva na razumljiv, enostaven in seveda tudi zanimiv način. Pomagali sva si z vključevanjem IKT-tehnologije, ki je zajemala tudi ogled francoske risanke iz 80-ih let, o potovanju po človeškem telesu: »Nekoč je bilo življenje«. Raziskovanje telesa sva vpeli v 5 glavnih sklopov: 1. ROJSTVO 2. BAKTERIJE, ODPORNOST IN CEPLJENJE 3. PLJUČA 4. SRCE, KRI IN KRVOŽILJE 5. MOŽGANI

METODE: SKUPINSKA, INDIVIDUALNA IN SKUPNA.

1. ROJSTVO

Izhajali sva iz predznanja otrok o tem, kako nastane in se rodi dojenček. Najprej sva zbrali izjave otrok o tej temi, nato smo jih v raziskovanju (listanju knjig, ogled risanke)

sproti preverjali. Ogled risanke je otrokom na enostaven in zanimiv način prikazal samo spočetje, delitev celic, nastanek zarodka, njegovo rast in končno tudi rojstvo. Obiskali smo tudi nosečo vzgojiteljico v našem vrtcu. Najprej smo si jo ogledali in skušali odgovoriti na na videz preprosto vprašanje: »Ali je na Andreji (vzgojiteljici, op.) kaj drugače?« Otroci so povedali.

»Ja, nekaj se mi zdi drugače.«
»Dojenček!«
Sledilo je podvprašanje: »Kako veste, da ima Andreja dojenčka?«
»Prej smo se v igralnici pogovarjali.«
»Po trebuščku, v trebuščku ga ima.«

Nato je Andreja odgovarjala tudi na naša radovedna vprašanja:

»Ali veš, ali boš rodila punčko ali fantka?«
»Kako mu/ji boš dala ime?« (Ni želela izdati.)
»Ali je sedaj, ko imaš trebušček, kaj drugače?« Povedala nam je, da je bolj utrujena, da ji je včasih malo slabo in da slabše spi.

Smeli smo pobožati njen trebušček. Od obiska dalje so otroci nekatere stvari, ki so jih slišali, izražali skozi igro vlog.

Otroci so se radi igrali zdravnika, kjer so skozi igro vlog preigravali tudi oskrbovanje poškodb, osnovne preglede, pregledovanje nosečnic in samo rojstvo dojenčka. Zanimive momente igre, vključno z »rojevanjem« sva tudi posneli.

Pregled nosečnice

2. BAKTERIJE, STRUPI, ODPORNOST IN CEPLJENJE

Ker otroci že vedo, kako zbolimo, smo si v risanki podrobneje ogledali, kaj se v telesu dogaja, ko zbolimo oziroma vanj vdrejo bakterije, kar lepo opisuje tudi pesmica »Kihci« (M. Zore), ki so jo otroci zelo radi prepevali v jutranjem krogu. Otroci so spoznali razliko, kako pomembno je lahko, ali je telo proti določeni bolezni cepljeno ali ne, saj se na (ne) znano okužbo odzove drugače. Raziskovanje bakterij sva izkoristili za to, da smo obnovili pravilno umivanje rok ter pravilno ščetkanje zob, saj smo se v risanko naučili, kaj se lahko zgodi, če osebni higieni ne posvečamo dovolj pozornosti. Razvoj bakterij smo tudi praktično uprizorili na domačem gojišču bakterij in ob fermentaciji jogurta, ki smo ga pustili na soncu nekaj dni. Spoznali smo, da lahko razvoj bakterij ne le vidimo s prostim očesom/povečevalnim steklom, temveč tudi vonjamo. Otroci so se naučili ločevati med človeku koristnimi in škodljivimi bakterijami ter obnovili pomembnost higiene v vsakodnevni rutini.

3. PLJUČA

Ob ogledu risanke sva ugotovili, da otroci ločujejo med kisikom in ogljikovim dioksidom na podlagi vdihavanja in izdihavanja, »barve« oziroma »teže«, razumeli so, kako se prenaša kri. Niso pa razumeli, zakaj je zrak v risanki predstavljen z majhnimi krogci. Domišljija in stvarnost sta trčili in treba je bilo najti konstruktivno rešitev. Zopet sva se zatekli k preprostim poskusom. Začeli sva z napihovanjem balončkov. Otroci so kmalu ugotovili, da napihniti balon ni tako enostavno, kot je morda videti. Da ti to uspe, moraš res imeti močna pljuča. Ob pregledu knjig in slikanic smo spoznali zgradbo pljuč, znali smo jih tudi narisati. Nato smo se vprašali, ali lahko moč pljuč tudi merimo. Izdelali smo preprost »merilec pljučne kapacitete« in zabava se je pričela. Ob izvajanju poskusa, ko so otroci preštevali, koliko črtic vode jim je z izdihom uspelo izpodriniti iz steklenice, so se ustvarjali mehurčki na vodi. Ko so otroci to opazili, se jim predstava o zraku kot o majhnih kroglicah kar naenkrat ni zdel

več nenavadna. Raziskovanje pljuč smo zaključili s še eno zabavno igro v dvojicah: tekmo papirnatih kroglic. Dvojica je morala svoji papirnati kroglici s pihanjem skozi slamice čim prej prepeljati od startne do ciljne črte. Zmagal je tisti od dvojice, kateremu je to uspelo v najkrajšem času.

Merjenje kapacitete pljuč

Tekma papirnatih kroglic

4. SRCE IN KRI

Raziskovanje telesa se je z vsakim dnem bolj pomikalo proti področju abstraktnega. Pojavilo se je vprašanje, kako čim bolj preprosto predstaviti delovanje srca in krvožilja. Zopet sva izhajali iz otrokom že znanega. Naročili sva jim, naj obrišejo drug drugega v ležečem položaju na plakat ter na silhueti telesa narišejo srce, kosti, pljuča in možgane, kje se po njihovem nahajajo in kakšni so. Risbe so povedale več kot besede. Zanimivo se nama je zdelo, da je samo eden od 22-ih otrok narisal kosti, kot jih poznamo in so si jih otroci lahko tudi ogledali v knjigah, ki so jim bile vedno na razpolago v koticu. Predstava izgleda možganov je bila tudi zanimiva, saj so jih vsi ponazorili z majhnimi pikicami v glavi. Še najmanj težav so imeli s ponazoritvijo krvožilja in srca, kar naju je presenetilo. Po ogledu risanke, ki jim je predstavila krvožilje in delovanje srca na mikronivoju, so se tudi njihove risbe človeškega telesa spremenile. Ker sva se želeli dotakniti tudi podobnosti med človekom in drugimi naravnimi bitji, sva otroke spodbudili, da si ogledajo »krvožilje« na drevesnem listu. Pripomnili so, da ni bistveno drugačno od prepletanja žil na naših dlaneh, kar smo lepo ponazorili s tiskanjem listov na silhueto človeškega telesa.

Otroci so se ob raziskovanju srca naučili, da je srce eden

najpomembnejših človeških organov, ki nikoli ne počiva, ki ne skrbi le za optimalno delovanje telesa, ampak nadzira tudi naša čustva. Slednja smo spoznavali in preigravali pred ogledalom, jih prepoznavali na slikah in ob različnih situacijah/konfliktih. Več smo se spraševali, kako se počutimo. Ali pa jih v resnici nadzirajo možgani, tako kot našo levo in desno polovico telesa? Ob iskanju odgovora na to vprašanje se je krog raziskovanja našega telesa kmalu sklenil.

»Moje telo«

Delovni list: kosti, kri

5. MOŽGANI

Da se je naše raziskovanje telesa zaključilo z možgani, ni bilo naključno. Raziskovanje sva želeli skleniti na dveh področjih: pojmovni in praktični ravni. Drgače kot v prejšnjih raziskovanjih sva otrokom ponudili ogled risanke takoj na začetku, ne na koncu vseh ostalih raziskovalnih dejavnosti. Ogled risanke je do tega trenutka vedno predstavljal nekakšno iztočnico za diskusijo o tem, kar smo raziskovali, saj so že ob samem ogledu otroci postavljali vprašanja, se navezovali na prejšnja dognanja o telesu, komentirali. Tokrat sva začeli z ogledom, saj sva želeli, da pridobijo predstavo o tem, kako se v možganih sidrajo »pojmi«, »predstave«, »občutja«. Najenostavneje je to morda prikazati ravno skozi primer sanj. V drugem delu pa je bil najin namen, da otroci doumejo povezavo med vsakdanjimi, gibalnimi stvarmi in možgani, ki jih nadzirajo. Ker jim je ogled risanke predstavil pomen pojma »leva in desna možganska polovica« ter njena povezava med »levo in desno polovico telesa«, sva želeli, da sami praktično preverijo, ali domneva drži. Skozi sklop gibalnih vaj, ki so jih opravili po postajah v telovadnici, so otroci preverjali svoja »močna« področja: s katero roko lažje vodijo žogo, s katero roko/nogo mečejo/brcajo žogo, ali lahko mežikajo, skozi katero oko bolje vidijo? Pripravili sva jim knjižice s tabelami, v katere so vrisovali (s kljukicami) rezultate

pri določenih nalogah. Sodelovanje otrok pri dejavnostih je bilo izjemno: prav skrbelo jih je, da ne bi slučajno izpustili katere izmed postaj, radi so se tudi ponovno vračali k vajah, ki so jih že opravili. Na koncu so se v trojicah preizkusili v teku na kratko razdaljo z zavezanimi očmi. Zanimivi so bili vzorci teka, ki so se pri otrocih razlikovali glede na njihovo ravnotežje, uporabo sluha in splošne orientacije: večina jih je tekla bolj ali manj ravno, eni izrazito bolj po levi oz. desni strani, nekaj jih je teklo v vzorcu cikcak, en otrok (s slušnimi težavami) pa naloge ni opravil; zakrožil je in se na koncu ustavil ter si snel prevezo.

DISKUSIJA:

Diskusija z otroki je potekala na začetku in ob koncu raziskovanja posameznega sklopa, vedno v času jutranjega kroga. V začetku sva z diskusijo preverjali, kaj otroci o določni tematiki že vedo, ob diskusijah ob zaključkih sklopa pa naju je zanimalo, katere dejavnosti so se otrok najbolj dotaknile, kaj jim je bilo pri posameznem sklopu najbolj zanimivo ter kaj so se novega naučili, oz. kaj se jim je najbolj vtisnilo v spomin.

ZAKLJUČEK:

V dvomesečnem raziskovanju človeškega telesa z otroki med 4 in 6 letom starosti smo uživali vsi, tako strokovni delavki kot otroci, ki se še danes radi igrajo zdravnike, nosečnice in povezujejo na novo pridobljene izkušnje. Mesec po zaključku tematskega sklopa je ob padcu deček, ki si je podrgnil koleno, povsem »razumsko« komentiral dogajanje: »Saj malo boli, ampak ni hudo, ker vem, kaj bo sedaj. Kmalu bodo drobne ploščice na delu in nastala bo krastica in spet bo vse v redu. Ker smo rano razkužili, tudi bakterije ne bodo nagajale.«

Vključevanja IKT-tehnologije sem se posluževala v dvomih, a sem kmalu spoznala, da je ob kvalitetnem materialu to lahko dobrodošla iztočnica ali dopolnitev motivacije za raziskovanje nečesa tako kompleksnega, abstraktnega, a obenem zanimivega, kot je človeško telo v predšolskem obdobju. Poleg opisanih dejavnosti smo v raziskovanje vključili tudi že poznane dejavnosti, ki se običajno izvajajo s predšolskimi otroci: merjenje, tehtanje, obris podplata, pomen jutranje telovadbe, ki smo jo nadgradili z elementi joga za otroke. Vendar je prav vključevanje drugih elementov in medpodročno povezovanje raziskovanje naredilo posebno, izkušnjo pa močnejšo, trajnejšo in nenazadnje tudi bolj uporabno.

Literatura:

1. B. Baptiste: Moj očka je presta. Joga za starše in otroke. Založba DAMODAR, 2007.
2. Veliko in dejavno telo, prev. Barbara Vitez, UČILA, 2009.
3. M. Zore: Kihci, Zvonček, Čiri-Biri Bum.
4. DVD: Nekoč je bilo... Življenje, Videoart, CD 1 (Rojstvo, planet celic), CD 5 (Kri), CD 6 (Drobne ploščice), CD 7 (Srce), CD 8 (Dihanje), CD 9 (Možgani).

VRTEC V GOZDU IN NJEGOVE SKRIVNOSTI

Povzetek

Letošnji projekt »Vrtec v gozdu« nam je prinesel obilico izzivov in veselja pri »učenju« v naravni, vsakdan spreminjajoči se učilnici. Otroci so se dejavnosti že v naprej veselili, saj so bile drugačne, zanimive. Pomagali smo jim vzpostavljati povezave s svetom okoli njih ter jim približevali pomen gozda, drevja in narave nasploh. Eden izmed naših glavnih ciljev je bil povečanje zavedanja soodvisnosti človeka od narave in kako pomemben je naš odnos za njeno ohranjanje in preživetje. Otroke smo navajati na kakovostno preživljanje prostega časa v naravi, ki jim pomaga, da bodo kasneje v življenju postali uspešni učenci, samostojni posamezniki in odgovorni državljani.

Ključne besede: otrok, gozd, raziskovanje, letni časi, čutila, med področno povezovanje, timsko delo.

Abstract

Our this years project »Kindergarten in the woods« brought us a wealth of challenges and joy in »learning« in a natural classroom that changes every day. Children were excited and rejoiced about new activities, because they were different and interesting. We helped them in establishing connections with the world around them, and tried to make them understand importance of the forests, trees and nature in general. One of our main goals was also to increase their awareness of the interdependence of a man and nature. Children were getting accustomed to spending quality time outdoors witch will help them later in life to become successful learners, independent individuals and responsible citizens.

Keywords: Children, forest, exploration, seasons, senses, the area integration, teamwork.

UVOD:

Tradicionalne ideje klasičnega poučevanja se umikajo novim pristopom. Eden izmed njih je tudi učenje v naravi – o naravi. Pomembno je zapomniti si, da je ena najpomembnejših stvari za otroke, ki živijo v sodobnem času, da doživijo vsakodnevno veselje ob odkrivanju skrivnosti narave in, da se jim omogoči njeno varno« raziskovanje.

METODE:

Igre, raziskovanja, pogovora, pripovedovanja, opazovanja, opisovanja, čutnega zaznavanja.

DISKUSIJA:

Čas, katerega živimo, ni naklonjen primerni kvaliteti prostega časa po trajanju in rabi za družinsko vzgojo, ki je posebej pomembna in občutljiva v predšolskem obdobju, zato čas, ki nam ostane po delovnih obveznostih, posvetimo otroku in naravi. Vse bolj se zavedamo, kako pomembno je naravno okolje in stik z naravo za otrokov raziskovalni svet. V tem raziskovalnem svetu potrebuje podporo staršev oziroma vzgojiteljev.

Namenimo mu čas in ponudimo mu okolje in priložnosti, da preizkusi lastne sposobnosti in s tem omogočimo krepitev otrokove samozavesti, ene od temeljnih in pomembnih življenjskih vrednot.

Tako smo v letošnjem letu v oddelku Pingvinčkov, Žabcev in Gumbov preživeli veliko časa v gozdnem okolju. Gozd nam je ponudil paleto različnih zaposlitev.

GIBANJE: Otroci so hodili po različnih neravni površinah, se izogibali koreninam, hodili po odpadlem listju, hlodih, premagovali naravne ovire. Krepili so si svoje motorične, ravnotežje in koordinacijo, gibalne sposobnosti kot tudi samozavest ter pridobivali zavedanje, da je gozd odličen prostor za rekreacijo in regeneracijo.

DRUŽBA: mnoge aktivnosti so bile izvedene v duhu sodelovanja in skupinskega dela. Samo gibalno zahtevnejše okolje, ki ga otroci niso dobro poznali, jih je usmerjalo v raziskovanje v manjših ali večjih skupinah, na nudenje pomoči pri premagovanju ovir in hoji, prepoznavanju negotovih otrok in spontanemu nudenju pomoči in podpore pri raziskovanju.

Hoja v koloni navkreber

Hoja po hlodu

Gibanje in igra na lesenih igralih v gozdu

NARAVA IN RAZISKOVANJE Z VSEMI ČUTILI:

v gozdu se je povečalo njihovo čutno zaznavanje okolice. Tako smo v tišini poslušali šumenje listov v vetrovnih dnevih, bili pozorni na oglašanje ptic. Opazovali smo odpadanje listja z dreves, sončne žarke, ki so različno prodirali v gozd. Spoznavali senco in njen hlad, kot toplejše predele bolj redko rastočih dreves ali jas. Otroci so s tipom spoznavali razlike v gladki in hrapavi drevesni skorji, opazovali šture in hlude, višino in različno debelino dreves. Pri prehodih letnih časov so opazovali spremembe na drevju.

Skupno delo in pomoč

Delo v paru

V gozdu so otroci odkrivali živali, njihove sledi, skrivališča v lubju, podrasti, tleh. Bili so pozornejši na njihovo oglašanje. Spodbujali smo jih k raziskovanju z lupami, pincetami ter jih navajali na ne uničevanje gozdnih rastlin, saj so pomembne za preživetje in rast gozdnega okolja.

Poišči hrupavo deblo

Spoznavanje vrste dreves

Spoznavanje gozdnih živali

Opazovanje lubja s povečevalnim steklom

MATEMATIKA: gozd je odličen prostor za razvijanje velikostnih odnosov, količinskih predstav, starostnih razlik,... Otroci so iskali suha in debela drevesa, visoka in nizka drevesa, stara in mlada drevesa, gosto rastoča in osamljena – posamezna drevesa.

Objemi debelo in tanko deblo

Štetje dreves

GLASBA: gozd je odličen prostor za razvijanje slušnih predstav, prepoznavanja zvokov v naravi, usmerjanja pozornosti na intenziteto in jakost zvokov, na navajanje na tišino in pozorno poslušanje in slušno prepoznavanje.

Zapojmo in zaplešimo okoli drevesa

JEZIK: tudi na jezikovnem področju nam je gozd ponudil obilico izzivov. Otroci so spoznavali nove rastline in gozdne prebivalci in si širili besedni zaklad. Predvsem pa so razvijali sposobnosti obvladovanja jakosti in razločnosti govorjenja, saj so morali glasnost prilagajati naravnemu okolju, kjer ni zaželeno, da se preglasno govori. Tiho govorjenje pa od njih zahteva veliko mero artikulacijskih sposobnosti in povečane pozornosti pri izgovarjanju besed.

ZAKLJUČEK:

Gozd je eno izmed okolij, ki ponuja bogato paleto izkušenj in možnosti zunanjih aktivnosti. Prostor, kjer so spremembe v letnih časih izrazitejše, zato jih otroci lažje občutijo (spremembe listov, dreves, podrastja, spremembe v temperaturi, svetlobi, ..). Z dejavnostmi v gozdu pri otrocih dodatno stimuliramo njihovo čutno doživljanje okolja z vsemi čutili.

Stimuliramo njihov tip, okus in vonj kot tudi vid in zvok. Otroci kot tudi strokovni delavci z obiski gozda pridobivajo na zdravju in dobremu počutju. Samo gozdno okolje pa na njih deluje pomirjujoče tako za otroke s težavami s pozornostjo in koncentracijo kot tudi vse ostale otroke.

Literatura:

1. Kayser, R. (1995). V gozdu in na travniku. Ljubljana : Tehniška založba Slovenije (natisnjeno v Španiji).
2. Beaumont, E. (2001). Podobe gozdov. Ljubljana: Otroška knjiga Oka : Jutro.
3. Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin d.o.o.
4. Šubic, J. (2007). Škratove pripovedi. Samozaložba: Vaše.

LUŽA PRI NAJMLAJŠIH

Povzetek

Otroci prevzemajo odnos do narave od nas – odraslih. In tega jim začnemo privzgjati že od malih nog (t.j. v predšolskem obdobju). Naša naloga je, da otroke že zgodaj navajamo na opazovanje narave okoli sebe in na raziskovanje stvari, pojavov v bližini, ki so za otroka še dovolj konkretni. Na drugi strani pa že omogočajo širok spekter nadgradnje na abstraktni ravni.

Luža je otrokom v vseh starosti atraktivna in zanimiva. Omogoča pester nabor iger, dejavnosti, ki jih lahko počnejo najmlajši in tako preko izkušenj pridobivajo nova spoznanja. Zato smo v skupini Račke prve starostne skupine *Zasebnega vrtca Kobacaj* sprehod v dežju, skakanje po lužah in igro ob njej razširili v projekt »Luža«, ki traja tudi v poletnih dneh. V projekt smo vključevali dejavnosti iz vseh kurikularnih področij in tako le-te smiselno povezovali med seboj.

S projektom želimo spodbujati radovednost otrok kot pozitivno lastnost za ustvarjalnost in za pozitiven odnos do okolja. Želimo tudi, da bi pridobili temeljna naravoslovna znanja za življenjski trajnostni razvoj ter spoznali zakonitosti življenja. Hkrati pa otrokom pomagamo pri prvih korakih naravoslovja in odkrivanju nežive narave.

Ključne besede: luža, dejavnosti ob luži, narava

Abstract

The kids are taking the relationship to nature from us – adults. And this relationship begins in an early age (i. e. in pre-school). Our mission is that children are given early observation of nature around them and to explore things, phenomena in the vicinity, which are concrete enough for the children. On the other hand, allow for a wide range of upgrades on an abstract level.

Children of all ages find a puddle as attractive and interesting. Allows a wide range of games, activities, you can do through the experience and the youngest are gaining new insights. That's why we, in the Group of Ducks in the first age group of Private kindergarten Kobacaj, walking in the rain, puddles and bare in the game, expanded in the project »Puddle«, which takes in summer days. In the project we include activities from all curricular areas and with that logically connected them with each other.

With the project we want to encourage the curiosity of children as a positive trait for creativity and positive attitude towards the environment. We also want to gain a basic knowledge for the sustainable development of living nature and learn about the legality of life. At the same time, however, the children help in science and discovery of inanimate nature.

Keywords: puddle, activities at the puddle, nature

UVOD

Otroci so že po naravi radovedni raziskovalci sveta, zanima jih sleherna stvar in pogosto vprašanju zakaj sledi, še eden zakaj in za tem še eden in še eden itd. Le-to pa je nam vzgojiteljem lahko spodbuda za raziskovanje oz. za nove dejavnosti, ki pri otroku spodbudijo željo po odkrivanju in pridobivanju novih spoznanj, še posebej naravoslovnih. Namreč, ravno naravoslovna spoznanja so otroku zelo blizu, saj ga obkrožajo že v domačem okolju. Pomembno je le, da slišimo oz. prisluhnemo njihovim vprašanjem, da opazimo zanimanje za vsako najmanjšo malenkost, ki jo opazijo ali odkrijejo v naravi, kajti za njih je to veliko odkritje in tako le še spodbujamo njihovo radovednost. Tudi Kurikulum za vrtec (Bahovec idr.; 1999: 55-56) naravo opredeljuje kot področje, pri katerem se poudarja pomen pridobivanja izkušenj z živim, z naravnimi pojavi ter veselja do opazovanja, raziskovanja in odkrivanja.

V sklopu projekta »Eko-vrtec« smo v mesecu marcu z otroki skupine Račke pričeli z izvajanjem projekta »Luža«, ki je v oddelku nastal spontano, glede na interes otrok. Užitek ob skakanju po lužah smo nadgradili z dejavnostmi iz različnih kurikularnih področij (t.j. narava, gibanje, jezik, umetnost, matematika, družba) in tako z igro, z raziskovanjem otrok, z njihovimi idejami prišli do različnih spoznanj in kar je najbolj dragoceno, otroci so pridobili spoštljiv odnos do žive in nežive narave. Raziskovanje luže, dejavnosti in igre na omenjeno temo smo v večini izvajali na prostem ob lužah v okolici vrtca. Zavedamo se namreč misli strokovnjakov, ki pravijo, da naravo lahko doživimo samo, če smo v njej. Narava je okolje in prostor, ki navdihuje in spodbuja ter je učilnica, s katero vplivamo na otrokov razvoj in odnos do narave – okolja (Fošnarič in Katalinič, 2012). Hkrati pa smo želeli otrokom omogočiti čim več konkretnih izkušenj in doživeti s tako atraktivnim pojavom, kot je luža. Spodbujali smo jih k opazovanju, opisovanju in razmišljanju ter jih tako

motivirali k novim zamislim, kot je tudi ta: »kako bi si lužo lahko napravili sami?«.

CILJI IN METODE

Globalni cilj projekta »Luža« je bil **spodbujanje in odkrivanje različnih pristopov k spoznavanju narave**. Sprva smo si zadali, da otrok spoznava vremenske pojave in da natančno opazuje naravo okoli sebe. Nato pa smo si, glede na interes otrok in njihovo predznanje, zastavljali cilje, kot so spodbujanje radovednost otrok kot pozitivno lastnost za ustvarjalnost, za pozitiven odnos do okolja; pridobivanje temeljnih naravoslovnih znanj za življenjski trajnostni razvoj ter spoznavanje zakonitosti življenja. Želeli smo, da je otrok aktiven opazovalec, raziskovalec in sogovorec v pogovoru, idejah in v vprašanjih.

METODE:

Uporabljene so bile metode, ki so temeljile predvsem na aktivnostih otrok:

- Z metodo opazovanja in spremljanja pojava smo pri otrocih razvijali čut za naravo.
- Z akcijskim raziskovanjem smo otroke aktivno vključevali v raziskavo pojava. Akcijska vprašanja najmlajše namreč spodbujajo k opazovanju in aktivnemu sodelovanju.
- Z metodo pogovora in vprašanj, smo otroke aktivirali in spodbudili k razmišljanju in iskanju rešitev.
- Metoda pojasnjevanja naravoslovnih pojavov je potekala v naravi na konkretnih primerih ter ob IKT (s pomočjo fotografij).
- Z metodo lastne aktivnosti pa smo lahko otrokom omogočili konkretne izkušnje za pridobivanje znanja.

DISKUSIJA

Sprehod z dežniki in v škornjih je pri najmlajših zbudil poseben občutek. Ko so zagledali velike in majhne luže, so stekli do njih in veselo čofotali. Od daleč, je bilo vse bolj podobno nekakšnemu plesu v dežju. Med poskakovanjem po lužah so otroci spoznavali deklamacijo Tri luže (M. Voglar) in novo pesem Po lužah čofotam (M. Zore). Luže smo izkoristili tudi za urjenje sonožnih skokov (t.j. preskakovanje luž). Doživetje ob luži smo otrokom ponudili, da jih izrazijo besedno in likovno v risbi ali v pesku.

Velikost luže smo preverjali tako, da smo okoli nje naredili krog. Več otrok ko je lahko prišlo v krog, večja je bila luža. In tako smo odkrili največjo. Otroci so hitro našli kamenčke različnih velikosti in jih pričeli metati v vodo. Zanimive so jim bile sledi na vodi, ki so jih puščali kamni. Njihovo idejo sem izkoristila za naravoslovni poskus. Kateri kamen bo na vodi pustil večjo sled – večji ali manjši? Otroci so sklepali, da večji. To smo tudi preverili. Vsak otrok je poiskal dva kamna – velikega in majhnega, ter z metanjem v lužo sam ugotavljal kateri izmed njiju pušča večjo sled. S poskusom smo sklepanja otrok potrdili.

Ugotavljali smo tudi, ali bo luža naslednji dan večja ali manjša. Njihova mnenja so bila: luža se bo posušila, majhna se bo naredila, ne bo je več. Luže so bile naslednji dan res manjše, saj smo za krog okoli njih potrebovali manjše število otrok kot prejšnji dan. Velikost luž smo preverjali tudi tako, da so se otroci postavili v vrsto od začetka do konca luže. Da je luža naslednji dan manjša, smo ugotovili tako, da sta vanjo stopila lahko le še dva otroka ali pa celo nihče, saj je vsa voda že izhlapela v zrak.

Ugotovili pa smo tudi, da se je gladina vode znižala, saj so naslednji dan otroci v luži lahko opazovali kamne, ki so jih prejšnji dan metali v vodo.

Porajalo se je vprašanje, kam je šla luža. Otroci so imeli različne zamisli, dejali so: v zemljo, v luknjice na cesti, šla je gor k sončku. Na preprost način sem jim povedala, da nekaj vode res pronica skozi razpoke v zemljo, večina pa je izhlapi v zrak, kjer se zbira v oblakih. Nato pa ponovno pade na tla kot dež (lahko tudi kot toča, sneg).

Ker dlje časa ni bilo dežja in nobene luže, po kateri bi lahko skakali, škornji pa so v garderobi samevali, smo se odločili, da si naredimo lužo kar sami. Našli smo pravo mesto zanjo in na tla zlili vodo. Zabava se je lahko pričela. Naslednji dan pa ... kam je šla luža?

Primerjali smo tudi barvo vode iz luže in vode iz pipe. To smo preizkusili tako, da smo v mericah opazovali njuno barvo. Otroci so svoja opažanja komentirali tako, da so za vodo iz luže dejali, da je umazana, umazana od peska, da voda na tleh ni dobra. Na podlagi barve, so otroci sklepali o njuni pitnosti. Otroci so dejali, da vode iz luže ne smemo piti, ker je umazana.

Zbrano vodo v mericah so otroci sami od sebe zivali na travo z namenom, da bi zalili travo. Njihov interes oz. njihovo skrb za rastline smo spodbujali in jih usmerili v zalivanje našega cvetličnega kotička. Tako smo prišli do ideje, da bi lahko v večji posodi zbirali deževnico in jo uporabili za zalivanje rož. Otroci še danes po vsakem deževju pregledajo, koliko vode se je nabralo v posodi, da bodo z njo lahko zalivali rastline.

ZAKLJUČEK

S projektom »Luža« smo otrokom ponudili možnost, da naravo okoli sebe spoznavajo preko izkušenj, sami ob pomoči in usmerjanju vzgojitelja, ter glede na lasten interes. Pomembno je, da odrasli opazimo njihovo zanimanje za malenkosti in za stvari v okolici in jih znamo smiselno vpeljati v svoj program in si pri tem zastaviti cilje primerne njihovi starosti, in ne pretiravati z zahtevnostjo le-teh. Pričeli smo s skakanjem po lužah ter preskakovanjem le-teh. Največjo

lužo v okolici vrta smo spremljali več dni in ugotovili, da je voda izhlapela. V lužo smo metali kamenčke različnih velikosti in ugotovili, da večji kamni puščajo na vodi večjo sled. Primerjali smo tudi vodo iz pipe in vodo v luži ter na podlagi barve sklepali o njuni pitnosti. Vse to pa nadgradili z mislijo na skrb žive narave in vodo-deževnico uporabili za zalivanje rož v cvetličnem kotičku.

Projekt bo trajal še celo poletje in zagotovo ga bomo razširili v projekt voda skozi letne čase, ki pa je že ideja za naslednje šolsko leto.

Literatura

1. Bahovec, e. idr.(1999). *Kurikulum za vrtece*: Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
2. Fošnarič, S. in Katalinič, D. (2012). *Didaktične usmeritve za izvedbo raziskovalnih in eksperimentalnih dejavnosti predšolskih otrok na področju naravoslovja*. Maribor: Pedagoška fakulteta.

NAŠA HRUŠKA SKOZI LETNE ČASE

Povzetek

Zasebni vrtec Kobacaj je že drugo šolsko leto vključen v program *Ekošola*. V okviru razpisanih projektov za tekoče šolsko leto smo v oddelku Račke iz prve starostne skupine izbrali Ekoopazovalni dnevnik *Moje drevo*. Osredotočili smo se na sadno drevo hruška, ki raste zraven vrtca. Že pozno poleti smo se z otroki hladili v senci njene krošnje in se pod njo sladkali z njenimi sadeži. Zato je pričetek projekta v jesenskem času ravno sovpadal z našo dotedanjo dejavnostjo. Ker je drevo v neposredni bližini, smo ga lahko preko različnih dejavnosti redno opazovali in spoznali v vseh letnih časih. S tovrstnimi projekti želimo otrokom približati naravo, jim pomagati pri sobivanju z njo, da si tako lahko oblikujejo pozitiven odnos do naravnih danosti.

Ključne besede: hruška, opazovalni dnevnik, letni časi.

Abstract

Private kindergarten Kobacaj is included into the Eco-school for second year now. In the context of employment projects for the current school year, we the group of Ducks in the first age group, selected the Eko observation diary named *My tree*. We focused on the fruit tree, pear tree, which grows next to a kindergarten. Late in the summer, we were cooled down with the kids in the shade of its canopy and below the tree we ate its fruits. It is therefore the start of the project in autumn just coincided with our ordinary activity. Because the tree is in the immediate vicinity we can, through a variety of activities on a regular basis, observe and know about it in all seasons. With such projects, we want children bring closer to nature, help them live side by side with it and help them develop a positive attitude to natural gifts.

Keywords: pear, observation log, seasons.

UVOD

Otrok se mora naučiti živeti z naravo, jo opazovati, skrbet zanj, v njej ustvarjati in raziskovati. Pri vsem tem odigramo pomembno vlogo odrasli – vzgojitelji, da jih pri tem spodbujamo, usmerjamo in smo jim vzor. V projekt opazovanja drevesa smo se vključili, ker je del naše narave, narave v okolici vrtca in smo lahko stalno vključeni v njo, ne glede na letni čas oz. vremenske razmere. Poimenovali smo ga »*Naša hruška skozi letne čase*«. Sadno drevo hruško smo opazovali že pozno poleti, ko smo se hladili v senci njene krošnje in se pod njo sladkali z njenimi sadeži. Jeseni smo opazovali, kako počasi izgublja liste na vejah in kako pozno jeseni ostanejo gole veje, kot bi se drevo pripravljalo na globok spanec. Pozimi smo z obežanjem krmilnic na drevo skrbeli za ptice in čakali, da bo veje pobelil prvi sneg. Letos pozimi je bil žled, ki je polomil marsikatero vejo na hruški. V upanju, da zima večje škode ne bo pustila na drevesih in naši hruški, smo komaj čakali pomlad in prve znake prebujanja narave, od prvih listov na drevesu, do brstenja in belih cvetov. Sedaj pa na naši hruški že opazujemo majhne zelene plodove. To so hruške, ki pa še niso zrele. Njihovo rast bomo opazovali še celo poletje. Se že veselimo sladkanja z njimi.

Da bi lahko gradili pozitiven odnos do narave in okoljsko zavest, moramo naravo doživeti in jo spoznati. To lahko dosežemo z opazovanjem, akcijskim raziskovanjem in s pogovorom, tako da poslušamo naše mlade sogovornike in jim pomagamo ter jih usmerjamo pri spoznavanju vsega živega.

CILJI IN METODE

Globalni cilj projekta »*Naša hruška skozi letne čase*« je bil doživljanje in spoznavanje žive narave v njeni raznolikosti, povezanosti in stalnem spreminjanju.

KONKRETNI CILJI: OTROK

- pridobiva spoštljiv in naklonjen odnos do narave,
- opazuje spremembe na hruški v različnih letnih časih,
- spozna naravne zakonitosti življenja.

Uporabili smo metodo pogovora, metodo opazovanja predvsem pri iskanju sprememb na drevesu v letnih časih in nato s primerjanjem ugotovili razlike glede na letni čas. Metodo opisovanja in beleženja smo uporabili pri likovnih izdelkih in upodabljanjem drevesa v različnih letnih časih.

DISKUSIJA

HRUŠKA POLETI

Z otroki smo se hladili pod krošnjo hruške in se pozno poletni sladkali z njenimi sadeži. Sami so jih umivali in pojedli tudi take – nenarezane. Hruške so razvrščali na zdrave, obtolčene in gnile. Dajali smo jih tudi v košaro v garderobi in jih ponujali staršem. Otroci so se preizkusili v obiranju hrušk in ugotavljali, kako bi prišli še do tistih na vejah.

HRUŠKA JESENI

Pozno jeseni smo z otroki opazovali spremembe barve odpadlega listja hruške. Z njimi so se otroci igrali in jih skupaj z nabranimi listi ostalih dreves iz okolice vrtca razvrščali po barvi in velikosti. Hruško jeseni in odpadanje dreves so doživeli tudi skozi glasbo in ples.

HRUŠKA POZIMI

Obesili smo prvo ptičjo hišico iz lesa in vanjo natrosili semena za ptičke. Hranjenje ptic na naši hruški smo lahko opazovali skozi okno igralnice. Iz odpadne embalaže smo izdelali eko ptičje krmilnice, ki smo jih razobesili že na zasnežene veje drevesa. Letos pozimi smo opazovali zaledenele veje od žleda in upali, da se jih bo čim manj polomilo.

HRUŠKA SPOMLADI

Z otroki smo opazovali spomladansko obrezovanje dreves. Zato smo si iz odrezanih hruškovih vej izdelali svoje drevo in ga postavili na ogled staršem v garderobi. Z otroki smo čakali na prebujanje narave in opazovali prve popke, cvetove, liste ter jih vonjali in tipali. Pri opazovanju smo si pomagali s povečevalnim steklom in se urili v uporabi le-tega. V času prebujanja dreves smo lahko poslušali različne zvoke v krošnjah in jih prepoznavali. Prepoznali smo ptičje petje, brenčanje čebel, šelestenje listja v vetrovnem dnevu. Veliko smo se pogovarjali o pomenu čebel za drevesa. Plesali smo okoli hruške in pozdravljali pomlad. Otroci so se v pomladnih dejavnostih na prostem preizkušali tudi v plezanju na hruško in hkrati s tipanjem spoznavali površino lubja. V zadnjih spomladanskih dneh pa smo na drevesu med listi že opazili čisto majhne plodove hruške, ki pa še niso zrele. Celo poletje bomo opazovali njihovo rast, dokler se z njimi ne bomo lahko ponovno sladkali.

EKOOPAZOVALNI DNEVNIK - NAŠA HRUŠKA SKOZI LETNE ČASE V SLIKI

Hruška pozno poleti

Hruška pozno jeseni in prva ptičja hišica na njej

Hruška pozimi

Spomladansko drevo iz hruškovih vej in cvetoča hruška s ptički

ZAKLJUČEK

S projektom so otroci dobili vpogled v spreminjanje narave skozi vse štiri letne čase. Ugotovili so, da je narava živa, da je drevo živo, saj se spreminja in raste. Do tega spoznanja so otroci prišli sami, preko lastnih izkušenj, opazovanja in raziskovanja narave ter bivanja v njej. Neposreden stik z okoljem in vsakodnevno bivanje v naravi namreč omogoča otroku razvijati občutek za lepo in vredno v okolju ter spoštovanje in občudovanje. Otroci želijo spoznavati naravo in imeti stik z njo. Dobro bi bilo, da jim odrasli to omogočimo in pri tem pomagamo ter jih usmerjamo.

Tako smo z otroki potrpežljivo opazovali našo hruško, jo spoznavali z vsemi čutili, jo opisovali, se o njej pogovarjali in

jo slikali. Potrpežljivo opazovanje narave je namreč največji dar, ki ga lahko dobi otrok v prvih letih življenja in ga tako odnese s seboj v življenje.

Literatura

1. Bahovec, e. idr.(1999). Kurikulum za vrtce: Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
2. Hohmann, M. in Weikart, D. P. (2005). Vzgoja in I.učenje predšolskih otrok: primeri aktivnega učenja za predšolske otroke iz prakse. Ljubljana: DZS.

MOJE DREVO - DREVO SKOZI OČI OTROKA

Povzetek

V letošnjem letu smo bili priča naravni katastrofi, ki je doletela naše gozdove. Žledolom je poškodoval 51 % vseh gozdov v Sloveniji. Do nesreče smo se premalo zavedali, kako pomembna so drevesa za naravo, živali in ljudi.

Prednostna naloga naše enote v šolskem letu je bila Eko-opazovalni dnevnik »Moje drevo«. V vrtcu smo se skozi celo šolsko leto pogovarjali o pomenu gozdov, dreves, kako se spreminjajo glede na letne čase, katere vrste dreves poznamo, kdo živi na drevesih, kdo se skriva v drevesih, komu drevesa nudijo zavetje ... Poleg tega smo peli, plesali, deklamirali, fotografirali, snemali drevesa, ustvarjali s plodovi ... Otroke smo skušali na izviren način spodbuditi k raziskovanju gozda, saj nam gozd za vsakim drevesom in grmom ponuja novo spoznanje, novo dogodivščino, novo zgodbo za pripovedovanje.

Preko projekta smo pridobivali nova znanja s področja narave, družbe, matematike, umetnosti, jezika ter gibanja.

Ključne besede: drevo, narava, raziskovanje

Abstract

We witnessed a natural disaster this year which affected our forests. The ice storm damaged 51 % of all the forests in Slovenia. Until this event we were not fully aware of the importance of trees to the nature, animals and humans. The priority of our kindergarten unit this school year was the Eko-observation diary, called: »My tree«. Throughout the school year we talked about the meaning of forests and trees, how they change through seasons, which tree species we know, who lives and hides on trees and to whom trees offer shelter. At the same time we were singing, declaimed, took pictures, filmed trees and recreated ourselves as fruits. We tried to creatively encourage children to investigate forests, as with every tree and bush the forests offer a new insight, adventure or a new story to tell.

With the project we were gaining new knowledge from the field of nature, society, mathematics, art, language and movement.

Keywords: Tree, Nature, Research

UVOD

Narava je polna čudes. Eno od teh je drevo v svojih mnogoterih oblikah. Že v davnini so ga ljudje častili, ga imeli za utelešeno naravo, prinašalo jim je številne koristi: les za gradivo in kurivo, sadeže za hrano ljudi in živali, liste, plodove, cvetove in lubje za zdravila, listje za hrano in steljo živali (Listavci, Zauner, 1991).

Čeprav so drevesa zelo veliki organizmi, jih ljudje večinoma kar spregledajo, zlasti kadar jim pogled uhaja za hitro letajočimi ptiči, ali ga usmerijo v tla, kjer iščejo redka zelišča. Prav tako se ne zavedamo, kako neznansko velik vpliv imajo drevesa na okolje, zlasti na obliko pokrajine in vreme.

Žled in sneg v mesecu januarju in februarju letos sta povzročila poškodbe gozdov v obsegu in količini, ki je večja od kadarkoli zabeležene v zgodovini slovenskega gozda. Po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije je gozd poškodovan na več kot 51 % celotne površine gozdov v Sloveniji.

Šele kadar si ogledujemo stare fotografije ali ob opazovanju posledic vetrolomov, pretreseni spoznamo, kako

drevesa z zaraščanjem, izginjanjem ali z raznovrstno sestavo nenehno spreminjajo podobo pokrajine (Johnson, More, 2010).

METODE

Uporabljali smo različne metode, ki so se med seboj povezovali in dopolnjevale: metode pogovora, razlage, opazovanja, raziskovanja, primerjanja, klasificiranja, fotografiranja, spoznavanje ob lastni dejavnosti.

DISKUSIJA

Več ko vemo o svetu okoli nas, lažje razumemo naravo, bolj se ji približamo in jo vzljubimo (Listavci, Zauner, 1991).

Tako v prvem kot v drugem starostnem obdobju smo se na različne načine približali naravi, gozdu. Vsaka skupina si je izbrala drevo v neposredni okolici vrtca, ki ga je skozi celo leto opazovala. Opazovana drevesa so bila hrast, jablana, javor, breza.

Opazovali smo spremembe, ki so jih povzročili letni časi. Listavce zaznamuje posebnost. Štirikrat na leto menjajo obleko. Najprej se odenejo v svetlo spomladansko zelenilo s pisanim cvetnim okrasjem, potem dobijo temne poletne barve, jeseni pa je njihovo listje rumeno, rjavo in rdeče. Pozimi občudujemo svojstveno lepoto drobno razvejena golega drevja (Listavci, Zauner 1991).

Opazovali, razvrščali, spoznavali smo drevesa in njihove plodove preko vseh čutil, se igrali ter ustvarjali ... Jeseni smo se igrali, ustvarjali, pometali, grabili, metali v zrak listje, ki ga je bilo na tleh v izobilju. V zimskem času smo imeli akcijo zbiranja časopisnega papirja – rdeča nit - ohranjamo drevesa in gozdove. Spomladi smo imeli čistilno akcijo »Očistimo Črnuče«, ki smo jo locirali na prostor pod opazovanimi drevesi in bližnjim travnikom in tako spoznali, da je tudi v zelenicah pod drevesi dovolj smeti. Opazovali smo listje, cvetove s pomočjo povečevalnega stekla. Med drugim smo se pogovarjali, spoznavali, opazovali žuželke, živali, rastline, ki se nahajajo v neposredni bližini opazovanih dreves.

Da bi čim bolj spoznali drevesa, smo obiskali bližnjo drevnico, kjer smo dobili veliko novih, nam neznanih, koristnih informacij o drevesih in njihovih sestavnih delih deblih, listih, plodovih.

V povezavi s projektom Porajajoča se pismenost, smo naš projekt poimenovali »Drevo pripoveduje«. V okviru projekta smo prebirali pravljice, deklamacije, uganke, otroške poezije, haikuje.

ZAKLJUČEK

Drevesa imajo velik pomen za ljudi. Pojavljajo se kot glavni motiv v številnih pesmih in pravljicah. Ne ščitijo nas le pred sončno pripeko, temveč z oddajanjem vode hladijo in vlažijo zrak v gozdu. Nudijo dom številnim pticam in drugim živalim ter nas in gozdne živali razveseljujejo s plodovi (kostanj, žir, želod). Drevesa, ki rastejo samostojno na prostem so zelo lep okras travnika ali vrta. Številne domačije imajo pod veliko lipo, hrastom, javorjem ali drugim drevesom mizo, kjer se v poletni senci zbirajo družina in prijatelji.

S projektom Moje drevo smo zaključili. Otroci so vsrkali znanja, ki smo jim jih posredovali. Bistveno pa je, da so s svojo lastno aktivnostjo, ob naši spodbudi, opazovali drevesa na svoj način in s svojimi očmi dojemali razsežnost lepote drevov in gozdov.

Literatura

1. Johnson, O., More, D. (2010): Drevesa: najpopolnejši vodnik za prepoznavanje naravnih in gojenih drevov v Evropi. Narava d.o.o., Kranj.
2. Zauner, G. (1991): Listavci Spoznavanje in določanje listavcev v naravi in nasadih. Cankarjeva založba, Ljubljana.

ZAJTRK TREH OKUSOV (TRADICIONALNI SLOVENSKE ZAJTRK)

Povzetek

V okviru vseslovenskega projekta Tradicionalni slovenski zajtrk, ki smo ga v našem vrtcu poimenovali »Zajtrk treh okusov«, so otroci kontinuirano opazovali pridelavo hrane od semena do obroka (zajtrka). Otroci so spoznali, da so pridelki lahko primerni tudi za darilo in da se ljudje ekoloških lokalnih pridelkov zelo razveselijo.

Ekološka lokalna samooskrba s hrano je zelo pomembna za zdravje ljudi in za okolje.

Ugotovili smo tudi, da predšolski otroci kažejo velik interes za dejavnosti, ki potekajo v naravnem okolju, v katerem se otroci počutijo varni, umirjeni, inovativni, ustvarjalni, radovedni, sodelovalni ...

Ključne besede: predšolski otrok, zajtrk, ekološka hrana, lokalna samooskrba.

Abstract

In the context of pan-Slovenian project Traditional Slovenian breakfast that was in our kindergarten named »Breakfast of three tastes«, our children have the opportunity to watch the production of food from the seeds to the meal (breakfast). The children realized that people are happy to receive the ecologic local crop as a gift.

Ecologic local food self-supply is very important for the health and environment.

We find out that pre-school children are very interested in activities that take place in the nature. There they feel safe, relaxed, innovative, creative, curious, cooperative ...

Keywords: pre school child, breakfast, ecological food, local self-supply.

UVOD

Star slovenski pregovor pravi, »Kar boš sejal, to boš žel.« Vsak dober gospodar že pozimi pripravi setveni načrt, v katerem opredeli, kaj bo sejal spomladi na vrtu, da bo pridelal kakovosten, zdrav, ekološki pridelek in da bo hrane dovolj za čez leto ter za ozimnico.

Predšolski otroci so vedoželjni, radovedni in izkustveno spoznavanje ter učenje z njimi obrodi najboljše sadove. Narava je naša najboljša učiteljica, zato otrokom v Vrtcu Antona Medveda Kamnik ponudimo različne vsebine iz zgodnjega naravoslovja, ki jih predvideva nacionalni projekt Ekošola, ena izmed vsebin je zajeta tudi v projektu »Šolska VRTilnica«.

CILJI:

- razvijanje pozitivnega odnosa do narave,
- razvijanje čutil (vonj, okus, sluh, vid, dotik),
- poimenovanje rastlin (zelišč, zelenjave, sadja ...),
- seznanitev z orodji, delom, vztrajna skrb za nego rastlin,
- seznanitev z ohranjenem avtohtonih, domačih in udomačenih sort semen,
- vzbujanje interesa za kontinuirano opazovanje rasti

rastlin skozi vse letne čase (od semena do ponovne osemenitve rastline),

- seznanjanje otrok, da gojimo rastline z naravnimi gnojili (npr.: kompost, koprive),
- opozarjanje na trajnostno gospodarjenje z vodo,
- povezovanje vseh služb v vrtcu pri projektu Šolska VRTilnica (pedagoška, prehrabna, vzdrževalna...),
- seznanitev z lokalno, ekološko predelano hrano,
- spodbujanje staršev ob zgledih iz vrtca, da bi v domačem okolju vzgajali ekološko pridelano hrano ter da bi segali po lokalni hrani,
- omogočanje doživetljanja zadovoljstva ob pridelkih in uživanja ob zdravi prehrani,
- razvijanje kulture prehranjevanja in druženja ob hrani.

METODE:

- metoda pogovora,
- metoda opazovanja,
- metoda praktičnega dela,
- metoda primerjanja,
- metoda pridobivanja spoznanj ob lastni dejavnosti.

REZULTATI:

Nekaj dejavnosti, ki smo jih v sklopu Tradicionalnega slovenskega zajtrka izvedli:

- seznanitev z avtohtonimi in udomačenimi sortami semen,
- opredelitev letnega časa setve v toplo gredo,
- izmenjava semen in sadik na Štafeti semen,
- skrb za rastline od pomladi do jeseni,
- nabiranje in sušenje zelišč skozi vse leto,
- pobiranje in koščičenje sliv ter kuhanje in konzerviranje marmelade,
- učenje pesmice in ugank,
- likovno izražanje,
- branje zgodbic o zdravi prehrani,
- priprava zelja za ozimnico (ribanje zelja), ter priprava video posnetka dejavnosti,
- obisk pomembnih ljudi v času izvedbe »Zajtrku treh okusov«,
- priprava izdelkov (marmelada, zeliščni čaj) za obdarovanje (povablencev na »Zajtrk treh okusov«, sosedom vrtca in staršem ob novem letu, obiskovalcem na sejmu Altermed).

DISKUSIJA

Z izvajanjem projekta uresničujemo cilje vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj. Projekt poteka skozi celo šolsko leto in vanj so aktivno vključeni otroci, vzgojiteljice, kuharji, hišniki, starši in lokalna skupnost.

Prvo spomladansko sonce v drugi polovici marca nam ponuja prvo setev avtohtonih in udomačenih sort semen v toplo gredo. V našem vrtcu so otroci posejali avtohtoni – domači sorti solato leda in ljubljansko zelje. Poleg zelja smo sejali še kapusnici cvetačo in brstični ohrovt in iz družine bučevk kumare in hokaido buče. Vzgojene sadike smo posadili na naš permakulturni vrt v visoki gredi, preostale sadike smo ponudili na Štafeti semen, in sicer 22. aprila 2014 na dan Zemlje. Štafeto semen smo letos že drugič pripravili v vseh enotah našega vrtca. Eko tržnice, kot smo poimenovali stojnice pred vhodom v vrtec oz. preddverje vrtca, so bile dobro založene z domačimi semeni in sadikami in tudi odziv staršev, dedkov, babic, ... je bil nad pričakovanim.

Priprava Eko tržnice za »Štafeto semen«

Otroci so posejali semena, posadili sadike, zemljo prekrili z zastirkro – slamo. Nezaželenega plevela na vrtu skoraj ni, zastirka pa zadrži tudi veliko vlage v zemlji. Po potrebi so otroci zalivali vrt z deževnico ali z vodo, s katero so se igrali in čistili zelenjavo za obrok.

Dejavnosti na vrtičkih so načrtovane, ampak otroke velikokrat samoiniciativno pritegne vrt, da sami poiščejo hrano (izpulijo redkvico, odtrgajo jagodo,...), opazujejo spremembo rasti rastlin, vidijo pa tudi kakšnega nezaželenega obiskovalca, npr. polža.

Veselimo se naših pridelkov in si jih postrežemo v »solatnem baru«. Otroci sami izbirajo, katero zelenjavo bodo jedli, si jo začinijo z olivnim oljem, domačim jabolčnim kisom in jogurtovim prelivom. V skupini je deček, ki sicer ne je zelenjave, a iz »solatnega bara« jo je. Otroci so aktivni pri vzgoji zelenjave, pri pripravi obroka in se potrudijo, da si sami postrežejo obrok, kar zagotovo vpliva na poseben tek do zdrave hrane.

Priprava zelenjave za obrok

Postreženo v »solatnem baru«

Meseca maja so otroci v okolici vrtca nabirali lipove in bezgove cvetove, od spomladi do jeseni so zelišča nabirali v zeliščnem in čutnem vrtičku ter jih sušili za čaj. V bližini vrtca se nahaja ekološka kmetija Benkovič, na kateri smo si septembra nabrali slive in iz njih pripravili slivovo marmelado – slivov džem. Jeseni je čas priprave ozimnice in

v našem vrtcu smo pripravili zelje za kisanje. Otroci so kontinuirano opazovali avtohtono ljubljansko zelje od semena do pridelka in priprave zelja za kisanje ter proces kisanja.

Pobiranje pridelka iz permakulturnega vrta

Priprava zelja za ozimnico

Od pomladi do jeseni smo se pripravljali na Tradicionalen slovenski zajtrk, ki smo ga poimenovali »Zajtrk treh okusov«. Ime je dobil po treh jedeh, ki smo jih pripravili v vrtcu, in sicer kislo zelje, slivova marmelada in zeliščni čaj. Za zajtrk smo jedli presno kislo zelje s fižolom, slivovo marmelado s kruhom in pili zeliščni čaj z medom. Na zajtrk smo povabili župana Občine Kamnik g. Marjana Šarca, lokalno

oskrbovanko mleka našemu vrtcu go. Jamškovo in vodstvo vrtca. Za vse povablence smo pripravili kulturni program, ki je vključeval pesmice in deklamacijo in uganko za povabljenec, ki so morali z njeno pomočjo ugotoviti, kaj bodo danes jedli za zajtrk. Druženje smo popestrili s predvajanjem filma »Domače zelje«, ki smo ga posneli med pripravo zelja za kisanje. Tudi g. župan nam je povedal, kako pomembno je, da jemo ekološko pridelano hrano iz lokalnega okolja in da je zajtrk pomemben obrok dneva.

Tradicionalen slovenski zajtrk »Zajtrk treh okusov«

Naš vrtec se vsako leto udeleži sejma Altermed v Celju. Letos smo obiskovalce sejma pogostili s presnim kislem zeljem, rezino dimljenega sira ter s kozarčkom zelišč, ki smo jih vse leto nabirali in sušili v vrtcu.

Vsak letni čas ponuja nekaj, kar omogoča, da si pridelamo zdravo, ekološko hrano od pomladi do jeseni. Če zamudimo določeno obdobje v letu za setev ali pobiranje pridelkov, ga ne moremo nadomestiti. Le naslednje leto smo lahko bolj pazljivi, da nas narava ne prehititi.

ZAKLJUČEK

V našem vrtcu se zavedamo, kako pomembno je za vsakega posameznika predšolsko obdobje, to je obdobje v življenju človeka, v katerem je zaznati velik interes in pripravljenost za skoraj vse dejavnosti, ki jih posamezniku ponudimo. Zato otrokom ponudimo aktivnosti v naravi, saj se iz nje lahko veliko naučijo. Skrb za zdravo in čisto okolje, lokalna samooskrba s hrano, vzgoja rastlin, avtohtona semena so pomembni dejavniki, s pomočjo katerih se otroci seznanijo s to tematiko v vrtcu in svoje izkušnje prenašajo v svoje domove in na nadaljnje rodove.

Literatura:

1. Katalanič, D., Tratnjek, L., Anželj, B., (2007) Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport
2. Kurikulum za vrtce. (2007): Ministrstvo za šolstvo in šport
3. Kroflič, R., Marjanovič Umek, L. Japelj Pavešič, B in drugi (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorje

www.ekosola.si
www.drustvo-doves.si